

REPUBLIKA E KOSOVËS - РЕПУБЛИКА КОСОВО - REPUBLIC OF KOSOVO
GJYKATA KUSHTETUESE
УСТАВНИ СУД
CONSTITUTIONAL COURT

Priştine, 22 Ocak 2013
Nr. Ref.: RK350/13

KABUL EDİLMEZLİK KARARI

**Başvuru No: KI51/19, KI31/10, KI68/11, KI99/11, KI112/11, KI126/11,
KI07/12, KI64/12**

Başvurucular

Vahide Hasani, Alltane Krasniqi, Fetije Berisha, Fahrije Ibrahim, Sadije Pranaj, Raza Gashi, Nazmije Salihu, Shpresa Lladrovci

Kosova Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi'nin sekiz (8) bireysel dava kararı hakkında anayasal denetim başvurusu

KOSOVA CUMHURİYETİ ANAYASA MAHKEMESİ

Mahkeme Heyeti:

Enver Hasani, Başkan
Ivan Čukalović, Başkanvekili
Robert Carolan, Üye
Altay Suroy, Üye
Almiro Rodrigues, Üye
Snezhana Botusharova, Üye
Kadri Kryeziu, Üye
Arta Rama-Hajrizi, Üye

Giriş

1. Bu karar, Kosova Elektrik Kurumu (KEK) on yedi (17) eski çalışanında oluşan ve aşağıda adları yazılmış olan başvuruçuların 2010 yılının Aralık ile 2012 yılının Şubat ayları aralığında yapılan başvurularla ilgilidir.

2. Söz konusu başvurular KO 40/09 sayılı Imer Ibrahimî ile Kosova Elektrik Kurumunun 48 eski çalışanın Kosova Yüksek Mahkemesinin 49 bireysel kararlarına karşı adli dava, Gani Prokshi ile Kosova Elektrik Kurumunun 15 eski çalışanın Kosova Yüksek Mahkemesinin 16 bireysel kararlarına karşı, Isuf Merlaku ile Kosova Elektrik Kurumunun 25 eski çalışanın Kosova Yüksek Mahkemesinin bireysel kararlarına karşı ve Ilaz Halili ile Kosova Elektrik Kurumunun 20 eski çalışanın Kosova Yüksek Mahkemesinin bireysel kararlarına karşı adli dava ile benzerdir.

Bu başvurudaki başvuruçular şunlardır:

3. Bu kararda kolaylık açısından başvuruçulara atıfta bulunulduğu yerde “Vahide Hasani ve diğçerleri” ifadesi kullanılacaktır:
  1. Vahide Hasani
  2. Alltane Krasniqi
  3. Shpresa Lladrovci
  4. Fetije Berisha
  5. Sadije Pranaj
  6. Fahriye Ibrahimî
  7. Raza Gashi ve
  8. Nazife Xhafolli

Başvurunun Konusu

4. Bu başvurunun konusu yukarıda belirtildiği şekilde KEK’e karşı sekiz (8) bireysel hakkında Kosova Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi’nin çıkarttığı kararlar hakkında anayasal denetim talebidir.

İlgili Hukuk

5. Başvuru Kosova Cumhuriyeti Anayasası’nın (bundan sonra: Anayasa) 113.7 fıkrası, 03/L-121 sayılı Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi Hakkında Yasa’nın (bundan sonra: “Yasa”) 20. maddesi ve Kosova Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü’nün (bundan sonra: “İçtüzük”) 56. kuralına dayandırılmıştır.

Başvuruçularca Öne Sürülen Olguların Özeti

6. Bu başvurudaki olgular Imer Ibrahimî ile Kosova Elektrik Kurumunun 48 eski çalışanın Kosova Yüksek Mahkemesinin 49 bireysel kararlarına karşı adli dava, Gani Prokshi ile Kosova Elektrik Kurumunun 15 eski çalışanın Kosova Yüksek Mahkemesinin 16 bireysel kararlarına karşı adli dava ve Isuf Merlaku ile Kosova Elektrik Kurumunun 25 eski çalışanın Kosova Yüksek Mahkemesinin bireysel kararlarına karşı adli dava ile benzerdir. Bununla ilgili olarak Anayasa Mahkemesinin kararlarına bakınız (bundan sonra “Ibrahimî ve diğçerleri davası 23 Haziran 2010 tarihli kararı”, “Prokshi ve diğçerleri davası 18 Ekim 2010 tarihli kararı”, “Merlaku ve diğçerleri davası 10 Mart 2011 tarihli kararı” ve “Halili ve diğçerleri davası 27 Aralık 2011 tarihli kararı” şeklinde anılacaktır).

7. Bu başvurudaki başvurucuların müteveffa eşlerinden her biri 2001-2002 yıllarında geçici tazminatın ödenmesi karşılığında işverenleri olan KEK ile bir iş ilişkisinin kesilmesi anlaşması imzalamışlardır. Bu anlaşmalar özde aynıdırlar.
8. Bu anlaşmanın birinci maddesi şöyledir: Kosova Emeklilik ve Maluliyet Sigortası Yasasının (eski Kosova Sosyalist Özerk Bölgesi Resmi Gazetesi, sayı 26/83, 26/86 ve 11/88) 18. maddesi ve KEK Maluliyet Komisyonunun tespitine dayanarak tazminat hakkı kazananların (her başvuru), Kosova Emeklilik ve Maluliyet Sigorta Fonu kurulup işler hale gelene kadar iş ilişkisini keserek geçici tazminat almaya hakları vardır.
9. Bu anlaşmanın 2. maddesi, her başvurucuya aylık 206 Alman Markı ödenmesi gerektiğini belirlemiştir.
10. Bu anlaşmanın 3. Maddesi, “Kosova Emeklilik ve Maluliyet Sigorta Fonu kurulup işler hale geldiği gün itibariyle söz konusu tazminat ödemeleri son bulur. O tarihten sonra tazminat hakkı kazananlar, kendi haklarını Kosova Emeklilik ve Maluliyet Sigorta Fonundan elde ederek KEK’in anlaşma gereğince tazminat ödeyeceği kişilere karşı sorumluluğu sona erer” şeklindedir.
11. KEK Yönetim Kurulu 1 Kasım 2002 tarihinde 2001/30 sayılı Kosova’da Emeklilik Maaşları Hakkında UNMIK Yönetmeliğine uygun Emeklilik Fonunun kuruluşu kararını onaylamıştır. Bu kararın 3. Maddesi şöyledir: “Emeklilik Fonu, Emeklilik Fonu Kurulu ve KEK tarafından onaylanan bu karara uygun olarak veya Fonun var olması ve işleyişi ile ilgili yasal koşulların Kosova Bankacılık ve Ödemeler İdaresi tarafından çıkartılacak emeklilik yönetmeliklerine uygun şekilde elverişli olduğu müddetçe, belirlenen kriter ve yükümlülükler doğrultusunda belirsiz bir süre boyunca var olmaya devam edecektir.”
12. İlave Emeklilik Fonunun kurulmasıyla KEK Yönetim Kurulu 25 Temmuz 2006 tarihinde söz konusu kararı feshetti ve 31 Temmuz 2006 tarihinden itibaren İlave Emeklilik Fonunun finansmanını ve işleyişini durdurdu. 26 Temmuz 2006 tarihli kararlar tüm hak sahiplerinin Fon Tüzüğüne göre tam maaşları güvence altına alınmıştı. Dahası, hak sahiplerine karşı olan yükümlülüğün tutarı 2,395,487 avro, banka mevduatlarının tutarı 3,677,383 avro ve yükümlülük fazlası tutarı 1,282,896 avroydu. Kararda, Çalışma ve Sosyal Refah Bakanlığının malul olarak kabul ettiği KEK çalışanlarının Bakanlıkça sağlanan haklardan istifade edecekleri belirtilmiştir. KEK, 14 Kasım 2006 tarihinde Bankacılık Merkez İdaresine bu tablonun gelecekte KEK için mali tehlike oluşturacağından KEK Emeklilik Fonu hakkında kararın KEK Yönetim Kurulu tatarından feshedildiğini bildirmiştir.
13. Başvuruculara göre KEK, herhangi bir bildirim olmaksızın 2006 yazında yapılan anlaşma ile öngörülen ödemeleri kesti. Başvurucular böyle bir eylemin imzalanan anlaşmalarla çeliştiğini ileri sürmüşlerdir.
14. Başvurucular aynı zamanda Kosova Emeklilik ve Maluliyet Fonunun henüz kurulmadığının açık bir şekilde bilindiğini de ileri sürmüşlerdir.

15. Başvurucular Priştine Belediye Mahkemesinde KEK'e karşı dava açtılar. Davacılar ödenmemiş maaşların ödenmesi ve maaş ödenme koşullarının oluşmasına kadar 105 avro (206 Alman Markı değerinde) ödemeye devam etmesi yönünde KEK'in zorunlu kılınması isteminde bulunmuşlardır.
16. Priştine Belediye Mahkemesi davacıların istemlerini onayıp nakdi tazminatın ödenmesine hükmetmiştir. Priştine Belediye Mahkemesi Anlaşmanın 3. Maddesindeki koşulların henüz yerine gelmediğini tespit etmiştir (ör: *İlk başvuru Vahide Hasani davasında alınan C.Nr. 2267/2006 sayı ve 20 Nisan tarihli Mahkeme Kararı*). Anlaşmanın 3. Maddesi başvurucuların haklarını elde edene kadar "hayatta olmuş olsa bile davacı eşinin henüz 65 yaşını tamamlamadığı için davacının emeklilik hakkı elde edemediğinden" maaşın karşılanmasını ve başvurucunun bu maaşların alınmasına ilişkin hakkının ardılı olduğunu öngörmektedir.
17. KEK, Belediye Mahkemesi'nin bu kararlarına Bölge Mahkemesi nezdinde itiraz etmiştir. İtiraz başvurusunda, anlaşmaların başvurucuların maluliyetlerinden dolayı imzalanmış olup eşlerinin vefatından sonra bu anlaşmaların sürdürülmesinin talep edilemeyeceği gerekçesiyle Belediye Mahkemesi hükümlerinin haksız olduğunu öne sürmüştür.
18. KEK, Malulen Emeklilik Yasasının ilanı hakkındaki 2003/40 sayılı UNMIK yönetmeliğine göre başvurucuların maluliyet emekliliği hakkına sahip olduklarından, Mahkemenin bu yönetmeliğe dayanarak hükmetmesi gerektiğini vurgulamaktadır.
19. Priştine Bölge Mahkemesi KEK'in öne sürdüğü olguları yerinde bulmayarak itirazlarını reddetmiştir.
20. KEK, Çekişmeli Yargı Yasasının ihlal edildiği ve maddi hukukun yanlış uygulandığı gerekçesiyle kararın revizyonu için Yüksek Mahkeme'ye başvurmuştur. Revizyon başvurusunda 2003/40 sayılı yasaya göre başvurucuların emeklilik hakkı olduğu tekrar edilip insani nedenlerden dolayı, KEK'in, yasanın yürürlüğe girdikten sonra da aylık tazminatlarının ödenmesinin 60 aylık süreyle daha ödemeye devam ettiği bildiriliyordu.
21. Yüksek Mahkeme KEK tarafından talep edilen gözden geçirmeleri onayıp Priştine Belediye Mahkemesi ve Priştine Bölge Mahkemesinin hükümlerini bozarak başvurucuların istemlerini yerinde bulmayıp reddetmiştir.
22. Yüksek Mahkeme iş ilişkisinin kesilmesinin Kosova Temel Çalışma Yasası hakkında 2001/27 sayılı UNMIK Yönetmeliğinin 11.1 Maddesine göre meşru sayıldığını vurgulamıştır.
23. Yüksek Mahkeme *Emeklilik ve Maluliyet Sigorta Fonu* faal olmayıp sözleşme başvurucuların müteveffa eşleriyle KEK arasından akdedilmiş olduğu ve başvurucuların davasında bir etkisi olmadığından Borç İlişkileri Yasası'nın 359. maddesi uyarınca devam eden yükümlülük yoktur.

24. Yüksek Mahkeme KEK'in başvuruculara yönelik yükümlülüğü olmadığını belirtmiştir. Dahası başvurucular KEK'ten 60 ay süreyle maaş almaya devam etmişlerdir.
25. Başvuruculardan bazıları Çalışma ve Sosyal Refah Bakanlığı'nın Emeklilik ve Maluliyet Sigortası Fonunun faal olmadığını doğrulayan yazısına dayanarak Yüksek Mahkeme'den yargılamanın tekrarlanmasını talep etmişlerdir.
26. Kosova Çalışma ve Sosyal Refah Bakanlığı 15 Mayıs 2009 tarihinde şu duyuruyu yayımlamıştır:

“Kosova Yüksek mahkemesinin Rev. Nr. 338/2008 sayılı kararın ‘Kosova Emeklilik ve Maluliyet Sigorta Fonu kurulmuş olup 1 Ocak 2004 tarihinden aktif durumdadır’ şeklindeki gerekçesi doğru değil ve mesnetsizdir. Bu açıklamanın yapılmasında, daimi malul kişilerin yasayla belirlenen koşul ve kriterlere göre yaralanabilenlerin emekliliklerini düzenleyen 2003/213 sayılı Kosova Malul Kişiler Emekliliği Yasasının ilanı hakkında 2003/40 sayılı UNMIK Yönetmeliğinin dikkate alındığını değerlendiriyoruz. Bu yasanın hükümleri ülkenin Emeklilik ve Maluliyet Sigortalarının kuruluşunu öngörmediğini söylememe izin buyurun. Kosova Cumhuriyeti Emeklilik ve Maluliyet Sigorta Fonunun kuruluşu hazırlanma aşamasında olan ve Kosova hükümeti tarafından onaylanması gereken Maluliyet Emekliliği Yasası ile belirlenir.” Aynı açıklamada bu açıklamanın yazıldığı dönemde emekliliğin zaten var olduğu belirtilmektedir. “45 avro tutarında Malul Kişilere Yönelik Maluliyet Emekliliği (bundan yaralanabilenler daimi ve tam malul sayılan kişilerdir) ve 82 avro tutarında prim ödeyenlere yönelik emeklilik (bundan yaralanabilenler 65 yaşını tamamlayıp emeklilik yaşına gelmiş ve 15 yıl boyunca prim ödeyenler) Hükümet Kararı ile düzenlenmektedir.”

27. Yüksek Mahkeme, Kosova Emeklilik ve Maluliyet Sigorta Fonu'nun henüz faal olmayıp anlaşmanın başvurucuların müteveffa eşleriyle imzalanmış olduğundan onların davasında bir etkisi olmadığı gerekçesiyle yargılama tekrarına ilişkin talebini reddetmiştir.
28. Yüksek Mahkeme “geçici tazminat hakkı işveren ile çalışanlar arasında akdedilmiş öznel bir hak olduğundan başka kişilere devredilemez” olduğunu belirtmiştir.
29. Yüksek Mahkeme KEK'in başvuruculara 60 ay boyunca 105 avroluk maaş ödemeye devam ettiğinden yükümlülüklerini yerine getirdiğine karar vermiştir.

Şikâyetler

30. Başvurucular, 3. Maddede belirtilen Emeklilik ve Maluliyet Sigorta Fonunun kurulma koşulunun yerine gelmediği gerçeğine rağmen KEK'in onların eşleriyle akdettiği sözleşmeyi tek taraflı olarak feshederek haklarının ihlal edildiğinden şikâyet etmişlerdir.

Başvuru Süreci

31. Başvurucular, 2009 yılından ve 2012 yılının Haziran ayına kadar Anayasa Mahkemesi'ne bireysel başvurularda bulunmuşlardır.
32. Anayasa Mahkemesi 2010 – 2012 yılları arasında başvuruların yapıldığını Yüksek Mahkeme'ye bildirmiştir.
33. Mahkeme Başkanı, 17 Şubat 2012 tarihinde Üye Kadri Kryeziu'yu raportör yargıç olarak belirlemiş ve Üyeler: Altay Suroy (başkan) Enver Hasani ve Iliriana Islami'den oluşan Ön İnceleme Heyeti'ni görevlendirmiştir.
34. Üye Iliriana Islami'nin Anayasa Mahkemesi üyelik süresi dolduğundan Başkan'ın 15 Ekim 2012 tarihli (KI-KEK/VI Ön İnceleme Heyeti) kararıyla Ön İnceleme Heyeti üyeliğine Üye Ivan Čukalović atanmıştır.
35. Ön İnceleme Heyeti 17 Ekim 2012 tarihinde raportör yargıcın raporunu inceledikten sonra Mahkeme Heyetine başvurunun kabul edilmezliğine ilişkin öneri sunmuştur.

Kabul Edilirlik

36. Başvurucuların başvuruları hakkında bir karar alabilmesi için Anayasa Mahkemesi'nin önce kabul edilirlilik koşullarının yerine getirilip getirilmediğini incelemesi gereklidir.
37. Mahkeme, Anayasa'ya göre, adalet mahkemelerince çıkartılan kararlar hakkında Anayasa Mahkemesi'nin görevinin temyiz mahkemesi olarak faaliyet göstermek olmadığını vurgulamak ister. Adalet mahkemeleri görevi usul ve maddi hukukun ilgili kurallarını yorumlayıp uygulamaktır (bkz. *mutatis mutandis Garcia Ruiz – İspanya [GC] 30544/96 davası AİHM 1999-I tarihli kararı 28. maddesi*).
38. Mahkeme, Sözleşme'nin 34. maddesinde öngörüldüğü şekilde Sözleşme ihlali mağduru olduğunu beyan eden her başvuruçunun belge etmesi gerektiğine ilişkin kıstasını hatırlatmak ister. Başvuruçunun iddia edilen ihlalden mağdur olduğunu gösterecek bir ilişkinin mağdur ile zarar arasında kurulması gereklidir.
39. Yüksek Mahkeme kararın esas kısmında şunu belirtmiştir: “İşveren ile çalışanlar arasında iş ilişkisinin kesilmesi karşılığında geçici tazminat için akdedilmiş öznel bir hak olduğundan başka kişilere devredilemez; zira bu yasal emeklilik değildir ve Emeklilik ve Maluliyet Sigorta Fonunun henüz faal olmaması olgusu ve de sözleşme başvuruçuların (müteveffa) eşleriyle akdedildiğinden başvuruçulara etkisi yoktur. Bu nedenle Borç İlişkileri Yasası'nın 359. maddesi uyarınca KEK'in bundan sonra bir yükümlülüğü yoktur.
40. Dahası başvuruçulardan bazılarının yukarıda zikredilen emekliliklerle ilgili olarak atıfta buldukları Anayasa'nın 51. maddesi [Sağlık Güvencesi ve Sosyal Güvenlik] basitçe şöyledir: “İşsizlik, hastalık, özürsüzlük ve yaşlılıkla ilgili temel sosyal güvenlik, yasayla düzenlenir”. Bu, bir vatandaşın bir emekliliğe sahip olacağı veya bir kişinin ne şekilde emekli olacağını belirleyebileceği anlamına gelmez.

41. Anayasa Mahkemesi'nin KEK eski çalışanlarına ilişkin daha önceki kararlarda belirtilen gerekçeler, başvurucuların kendileri KEK ile anlaşma akdeden taraf olmadıkları için uygulanamazlar ve bu haliyle bu gerekçe devredilemez türdendir.
42. Dahası başvurucular, itiraz ettikleri kararlar ihlal edilebilmiş olan herhangi bir anayasal hükmü açık bir şekilde belirtemeyerek, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 34. maddesinin öngördüğü şekilde "kamu otoritesinin kararından mağdur olma statüsünü" kanıtlayamamışlardır.
43. Anayasa Mahkemesi her iki idari yargılama usulünü bütün olarak inceledikten sonra süreçlerin herhangi bir şekilde keyfi olduklarını tespit etmemiştir (*bkz. mutatis mutandis, Shub v. Litvanya, AIHM başvuru no 17064/06, 30 Haziran 2009 tarihli kabul edilmezli kararı*).

BU SEBEPLERDEN DOLAYI

Anayasa'nın 114.7 fıkrası, Yasa'nın 20. maddesi ile İctüzüğü'nün 36. kuralı uyarınca Anayasa Mahkemesi'nin 17 Ekim 2012 tarihinde yapılan duruşmasında oybirliğiyle:

- I. Başvuruların birleştirilmesine,
- II. Başvurunun kabul edilmez olarak reddine,
- III. Yasa'nın 20.4 fıkrası uyarınca Kararın taraflara bildirilmesine ve Resmi Gazete'de yayımlanmasına karar verilmiştir.
- IV. İşbu karar derhal yürürlüğe girer.

Raportör Yargıç

Anayasa Mahkemesi Başkanı

Kadri Kryeziu, imza

Prof. Dr. Enver Hasani, imza